

Datum van
inontvangstneming

:

24/10/2024

Zaak C-597/24 [Zirvatta] ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

16 september 2024

Verwijzende rechter:

Corte suprema di cassazione (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

10 september 2024

Verzoekende partij:

C.M.

Verwerende partij:

Ministero dell’Istruzione e del Merito

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Cassatieberoep tegen een in hoger beroep gewezen arrest strekkende tot vaststelling van het recht van een leerkracht met een handicap op mobiliteit naar het gekozen territoriale gebied – Schending van richtlijn 2000/78/EG.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vraag

Uitlegging van artikel 2, lid 2, onder b), punt i), en artikel 5 van richtlijn 2000/78/EG, op grond van artikel 267 VWEU.

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

Prejudiciële vragen

- 1) Moet artikel 5 („Redelijke aanpassingen voor gehandicapten”) van richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep, aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een nationale regeling, zoals de Italiaanse aanvullende nationale collectieve arbeidsovereenkomst betreffende de mobiliteit van onderwijzend, opvoedkundig en administratief, technisch en ondersteunend personeel 2017/2018, waarin op grond van artikel 6, lid 2, gelezen in samenhang met artikel 13, lid 1, de in punt III.1 van artikel 13, lid 1, bedoelde voorrang wordt erkend voor schoolpersoneel met een handicap als bedoeld in artikel 21 van wet nr. 104/92, waarnaar wordt verwezen in artikel 601 van wetsbesluit nr. 297/94, wanneer zij aan mobiliteit binnen provincies voorrang geeft boven mobiliteit tussen provincies?
- 2) Wordt het bijzondere nadeel dat leerkrachten die voor meer dan 66 procent gehandicapt zijn, kunnen ondervinden als gevolg van voornoemde nationale bepalingen, objectief gerechtvaardigd door een legitiem doel in de zin van artikel 2, lid 2, onder b), punt i), van richtlijn 2000/78, omdat moet worden gewaarborgd dat zeer complexe territoriale mobiliteitsoperaties, die het hele nationale grondgebied betreffen, worden uitgevoerd voor het begin van het schooljaar, en zijn de middelen die worden aangewend om dat doel te bereiken passend en gaan zij niet verder dan nodig is om het door de wettelijke en contractuele bepalingen nagestreefde doel te bereiken? Of leiden voornoemde regels juist tot discriminatie ten nadele van voornoemde leerkrachten, waardoor de erkende voorrang bij de mobiliteitsprocedures in feite teniet wordt gedaan, omdat zij alleen betrekking hebben op de mobiliteit binnen provincies en niet op de mobiliteit tussen provincies, en dus geen absoluut karakter hebben (zoals voorzien voor andere categorieën van personen met een handicap)?

Internationaal recht en Unierecht en primaire rechtspraak van het Hof

VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap: de artikelen 1 en 2.

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: de artikelen 21 en 26.

Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep: artikel 2, lid 2, en artikel 5, alsook artikel 3, lid 1.

Arresten in de zaken C-312/11, C-354/13, C-270/16 en C-485/20.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Decreto legislativo del 16 aprile 1994, n. 297 (wetsbesluit nr. 297 van 16 april 1994) – Goedkeuring van de geconsolideerde tekst van de onderwijswetgeving voor alle vormen en niveaus van onderwijs (Italiaans staatsblad nr. 115 van 19.5.2024):

Artikel 465: „1. Tot de uitvoering van de bepalingen van artikel 470, lid 1, hebben overplaatsingen binnen de provincie voorrang op overplaatsingen vanuit een andere provincie.”

Artikel 470: „1. In specifieke contractuele overeenkomsten tussen de vakbonden en het ministerie van Onderwijs wordt vastgelegd wanneer en hoe [beroepsmobiliteit] kan worden bereikt.”

Artikel 601: „1. De artikelen 21 en 33 van [wet nr. 104/1992] zijn van toepassing op het personeel waarnaar in deze geconsolideerde tekst wordt verwezen.

2. De bovengenoemde regels hebben voorrang [...] bij mobiliteit.”

Legge del 5 febbraio 1992, n. 104 (wet nr. 104 van 5 februari 1992) – Kaderwet voor bijstand, maatschappelijke integratie en rechten van personen met een handicap (Italiaans staatsblad nr. 39 van 17.2.1992):

Artikel 21: „Een persoon met een handicap die voor meer dan 66 procent invalide is of die [bepaalde soorten] beperkingen heeft, en die als geslaagde kandidaat voor een vergelijkend onderzoek of om andere redenen door een overheidsinstantie in dienst wordt genomen, heeft recht op voorrang bij de keuze tussen de beschikbare arbeidsplaatsen.

De in lid 1 bedoelde personen hebben voorrang bij overplaatsing op verzoek.”

Artikel 33: „6. Een meerderjarige persoon met een handicap in een ernstige toestand [...] heeft het recht om, indien mogelijk, de arbeidsplaats te kiezen die het dichtst bij de eigen woning is gelegen en kan niet zonder zijn toestemming naar een andere plaats worden overgeplaatst.”

Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro (CCNL) relativo al personale del Comparto Scuola (nationale collectieve arbeidsovereenkomst betreffende het onderwijspersoneel; hierna: „CCNL voor onderwijspersoneel”), van 29 november 2007:

Artikel 10: „De criteria en nadere bepalingen voor de uitvoering van de territoriale mobiliteit [...] van het personeel waarnaar in deze overeenkomst wordt verwezen, worden vastgesteld in nationale aanvullende onderhandelingen [...].”

Contratto Collettivo Nazionale Integrativo concernente la mobilità del personale docente, educativo ed A.T.A. per l'anno scolastico 2017/2018 (aanvullende

nationale collectieve arbeidsovereenkomst betreffende de mobiliteit van onderwijzend, opvoedkundig en administratief, technisch en ondersteunend personeel voor het schooljaar 2017/2018):

Artikel 6: „Mobiliteit binnen provincies heeft voorrang op mobiliteit tussen provincies [...].”

Artikel 13: „De in dit artikel genoemde voorrangsregels zijn systematisch gegroepeerd per categorie en zijn functioneel opgenomen, volgens de onderstaande rangorde, in enkel die territoriale mobiliteitsoperaties waarvoor zij van toepassing zijn, met uitzondering van punt I) [met betrekking tot leerkrachten die blind zijn of hemodialyse nodig hebben] [...]:

[...]

III) Personeel met een handicap en personeel dat continu specifieke zorg nodig heeft

In het kader van overplaatsingsprocedures wordt, achtereenvolgens, voorrang gegeven aan schoolpersoneel dat aan de volgende voorwaarden voldoet:

- 1) personen met een handicap als bedoeld in artikel 21 van wet nr. 104/92, als bedoeld in artikel 601 van wetsbesluit nr. 297/94, die voor meer dan 66 procent invalide zijn of die [bepaalde soorten] beperkingen hebben;
- 2) [...]

Het in punt 1 bedoelde personeel [...] kan van deze voorrang gebruikmaken binnen en voor de provincie waar de woongemeente zich bevindt, op voorwaarde dat het als eerste voorkeur een of meer onderwijsinstellingen heeft opgegeven die in voornoemde gemeente liggen of het gebied heeft opgegeven dat daarmee overeenkomt of een deel daarvan, indien het voornemens is voorkeuren uit te spreken met betrekking tot scholen in andere gemeenten of andere gebieden of provincies. [...].”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 In het kader van het nationale mobiliteitsprogramma van het ministerie van Onderwijs, Universiteit en Onderzoek, nu het ministerie van Onderwijs en Verdienste, voor het schooljaar 2018/19, diende C.M., leerkracht aan een middelbare school in een gemeente in de provincie Mantua, een aanvraag in voor overplaatsing naar de provincie Catanzaro. C.M. heeft als grond voor voorrang bij overplaatsing het feit aangevoerd dat zij gehandicapt is met een blijvend resterend arbeidsvermogen van 30 procent. In artikel 21 van wet nr. 104/1992 wordt inderdaad bepaald dat bij overplaatsingen voorrang wordt gegeven aan personen met een handicap die voor meer dan 66 procent invalide zijn.

- 2 Het verzoek werd afgewezen op grond van het gebrek aan betrekkingen in de gevraagde standplaats, die reeds waren toegewezen voor overplaatsingen binnen de provincie Catanzaro zelf.
- 3 C.M. ging in beroep bij de Tribunale di Mantova (rechter in eerste aanleg Mantua, Italië) en vervolgens, in tweede aanleg, bij de Corte d'appello di Brescia (rechter in tweede aanleg Brescia, Italië), met het verzoek haar recht op mobiliteit vast te stellen.
- 4 Op basis van de bepalingen van de CCNL voor onderwijspersoneel, waarin het systeem van voorrang bij overplaatsingen wordt geregeld, bevestigde de Corte d'appello di Brescia dat de door kandidaten van buiten de provincie ingeroepen voorrang pas in aanmerking kan worden genomen nadat alle mobiliteitsaanvragen van binnen de provincie zijn onderzocht en bij de toewijzing van de beschikbare plaatsen rekening is gehouden met de voorrang van de kandidaten uit de provincie zelf. Alleen leerkrachten die blind zijn of hemodialyse nodig hebben, hebben absolute prioriteit en voorrang bij alle overplaatsingen, ook tussen regio's.
- 5 C.M. heeft bij de verwijzende rechter cassatieberoep ingesteld tegen de uitspraak in hoger beroep.

Voornaamste argumenten van de partijen in het geding

- 6 Verzoekster klaagt dat het mobiliteitssysteem van het openbaar onderwijs, volgens hetwelk eerst de binnen de provincie aangevraagde overplaatsingen worden behandeld, en pas daarna de overplaatsingen tussen verschillende provincies, waarbij in elke fase de door de aanvragers van overplaatsing aangevoerde voorrangscriteria worden toegepast – in casu de omstandigheid voor meer 66 procent gehandicapt te zijn – de op grond van artikel 21, lid 2, van wet nr. 104/1992 aan personen met een handicap toegekende bescherming tenietdoet. Deze laatsten zullen immers enkel kunnen meedingen naar de overblijvende betrekkingen, in tegenstelling tot wat is voorzien voor leerkrachten die blind zijn of hemodialyse nodig hebben.
- 7 Als gevolg van de bovengenoemde opeenvolging van mobiliteitsfasen is het mogelijk dat bij de behandeling van aanvragen van mobiliteit tussen provincies, de betrekkingen waarvoor oorspronkelijk een vergelijkend onderzoek werd gehouden, reeds zijn ingevuld als gevolg van aanvragen die zijn ingediend door leerkrachten die reeds in dezelfde provincie werkzaam zijn als waarvoor zij mobiliteit aanvragen, waardoor de toegekende voorrang aan betekenis inboet. Verzoeksters status van persoon met een handicap zou er volgens haar toe moeten leiden dat de mobiliteitsaanvraag met absolute voorrang wordt behandeld.
- 8 Het verwerende ministerie heeft verzocht om verwerping van het beroep op grond dat het recht op overplaatsing afhankelijk is van de beschikbaarheid van betrekkingen op het aangevraagde grondgebied. In het onderhavige geval was het recht op voorrang toegekend aan de leerkracht, maar haar verzoek om mobiliteit

tussen provincies was niet ingewilligd omdat er geen vacatures waren in de aangevraagde standplaats.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 9 De dienstbetrekking van verzoekster, als werknemer met een arbeidsovereenkomst en leerkracht op een openbare school, valt binnen de werkingssfeer van richtlijn 2000/78.
- 10 In de nationale wetgeving (met name artikel 21 van wet nr. 104/1992) en de aanvullende nationale collectieve arbeidsovereenkomst (artikel 13, lid 1) wordt het recht op voorrang bij mobiliteit voor leerkrachten met een handicap erkend.
- 11 Het systeem van mobiliteitsprocedures is in fasen verdeeld, in overeenstemming met de bepalingen van de CCNL. De voorrang wordt binnen elk van de fasen beoordeeld. De fase van mobiliteit binnen provincies komt vóór de fase van mobiliteit tussen provincies. Bij dit criterium wordt rekening gehouden met de organisatorische noodzaak om de complexe mobiliteitsoperaties van het personeel op het hele nationale grondgebied te regelen, teneinde een optimale start van het schooljaar te waarborgen.
- 12 De verwijzende rechter betwijfelt of deze regeling verenigbaar is met artikel 2, lid 2, onder b), punt i), en artikel 5 van richtlijn 2000/78. Het schijnbaar neutrale criterium van voorrang van mobiliteit binnen provincies boven mobiliteit tussen provincies kan leerkrachten die zich in de in artikel 21 van wet nr. 104/1992 bedoelde omstandigheden bevinden, in een bijzonder nadelige positie brengen ten opzichte van leerkrachten die zich niet in die omstandigheden bevinden, aangezien de beschikbare betrekkingen geleidelijk afnemen.